

NYCKELBUDSKAP FRÅN RAPPORTEN

Framtidens hållbara arbetsliv i Norden

Genusperspektiv på möjligheter och utmaningar

NYCKELBUDSKAP

Arbetsmarknaderna i Norden är i snabb och ständig förändring. Den gröna omställningen och den digitala utvecklingen ställer nya krav. Vad behöver göras för att möjliggöra en hållbar utveckling som utgår från mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan könen? NIKK:s nya publikation om framtidens arbetsliv i Norden belyser möjligheter och utmaningar för ett hållbart arbetsliv utifrån genusperspektiv.

Några av rapportens nyckelbudskap är att:

Utbildningens förändrade roll

- ▶ Den starka uppdelningen på arbetsmarknaden, där män och kvinnor till stora delar befinner sig i olika branscher, liknar i stort sett fördelningen av elever i olika inriktningar inom utbildningssystemet.
- ▶ Dagens utbildning karaktäriseras av ett instrumentellt förhållningssätt, med starkt fokus på att skapa anställningsbar arbetskraft. När utbildningar premierar det är kunskapens bruksvärde som premieras i utbildningar, med anställningsbarhet som slutligt mål. På så sätt, riskerar könsmärkningen av yrken och professioner att oproblematiskt återskapas och förstärka uppdelningen av män och kvinnor på arbetsmarknaden. Det problematiska i detta bör lyftas fram och diskuteras.
- ▶ Om lärandet av kunskaper knyts allt tydligare till specifika yrken finns en risk att könsskillnader inom utbildningen förstärks, både sett till vilka utbildningar pojkar och flickor väljer och sett till det kunskapsinnehåll de tar del av.
- ▶ Ett starkt fokus på anställningsbarhet och livslångt lärande medför också risker att individens utbildnings- och yrkesbana hamnar i centrum, samtidigt som strukturella hinder och möjliggörare hamnar i skymundan.

Ökat distansarbete

- ▶ Det ökade distansarbetet ökar klyftorna mellan de som kan jobba hemma och de som inte kan det – mellan tjänstepersoner och arbetare. Många samhällsberande jobb inom vård, skola, omsorg, service och transport går inte att utföra på distans. De flesta av dessa branscher är starkt kvinnodominerade och många yrken inom dem präglas av låga löner och osäkra anställningsvillkor.
- ▶ Distansarbete leder ofta till mer förvärvsarbete och en ökning av obetalt hemarbete på samma gång. För tjänstepersoner, som kan utföra sitt arbete i hemmet, riskerar en ojämsställd fördelning av det obetalda hushålls- och omsorgsarbetet att cementera traditionella könsroller.
- ▶ Ökade möjligheter till distansarbete förväntas påverka flytt- och rese-mönster. Projekt som syftar till att locka distansarbetare till glesbygdsområden bygger ofta på idén om distansarbetaren som en ung man utan familj. För att nå en hållbar utveckling behöver dessa projekt också beakta barn- och genusperspektiv.

Förändrade arbetsformer

- ▶ Inom gigekonomin finns tydliga könsnormer. Diskriminering på grund av kön, etnicitet och migrantstatus är utbrett.
- ▶ Gig-arbetsmarknaden är starkt könssegregerad och en könsstereotyp uppdelning reproduceras i relation till vem som arbetar med vad. Kvinnor och kvinnodominerade gigbranscher har lägre löner än de som är mansdominerade och arbetet utförs ofta i hemmet – det egna eller andras. Gigjobb i mansdominerade branscher utförs ofta i det offentliga rummet.
- ▶ Normen för den ideala arbetaren som man, flexibel, utan funktionsnedsättning och utan något omsorgsansvar är särskilt stark i gig-ekonomin. Det finns risk för att gigjobb bidrar till segmentering och ökad ojämlikhet genom att människor blir fast i oattraktiva låglönejobb med osäkra arbetsförhållanden. Nyanlända invandrare kan till exempel riskera att fastna här.
- ▶ Normen för den ideala entreprenören som man är också stark: Flexibel och utan omsorgsansvar med stora kontaktnät och stort riskkapital. Mäns entreprenörskap är det som räknas och utgör måttstock för kvinnors entreprenörskap. Könade föreställningar och förväntningar både producerar och reproducerar entreprenörskap på sätt som upprätthåller normen.

Läs mer i rapporten **Framtidens hållbara arbetsliv i Norden - Genusperspektiv på möjligheter och utmaningar**.

NIKK, Nordisk information för kunskap om kön, ska som Nordiska ministerrådets samarbetsorgan bidra till att förverkliga samarbetets Vision 2030. Gemensamt för NIKK:s verksamhetsområden är att de berör några av vår tids stora utmaningar och knyter an till de globala målen för hållbar utveckling. Genom att förmedla genusperspektiv på angelägna frågor strävar NIKK efter att bidra till hållbara lösningar för samhällsutvecklingen i Norden.